

עדנה גורני

עורכת מדור שירת הסביבה

השועל / אמנון להב

March, 2019 ב28

גיליון אביב 2019 / כרך 10(1) / מסדרונות
אקולוגיים

שירת הסביבה

אני הולך בשדות ומונה אתמרים:

פה יקום גֶשֶׁר,

שם תגבה סוללה,

ומעבר לגבעה יבנה מחלף לתפארת.

כי בין שתי נקדות יעבר רק כביש מהיר אחד,

ואני הולך, הולך ונחרד.

הגֶשֶׁר – קושר קשר, מתנקש בנחל המבקש להמשיך לזרם בשלונה,

הסוללה תסלל, תתגולל, תחלל מעינות, תכסה סבך ערבות, תחסל חבורת נמיות,

והמחלף אדיש, לא מרגיש כלל, יחלף על פניה של כלנית ראשונה.

אתה השועל, ידידי, לאן תברח ביום בו יקום הגֶשֶׁר? תגבה הסוללה?

יבנה המחלף לתפארת?

ביום בו יחללו המעינות, יעקר סבך הערבות, תעלם הכלנית הראשונה?

רק כביש מהיר אחד יעבר בין שתי נקדות

ועליו מעוכה

תשכב נבלת שועל סרוחה.

השטחים הפתוחים במדינת ישראל הולכים ומצטמצמים. לפי דו"ח מ-2009 של מכון דש"א (דמותה של ארץ), רוב השטחים הפתוחים במדינת ישראל נמצאים במרחק של פחות מ-5 ק"מ משטח בנוי. אזורים שלא עברו פיתוח, כמו שמורות טבע ואזורים מיוערים וחקלאיים, הם קטנים יחסית, בייחוד במרכז הארץ ובצפונה, ולא קיים רצף ביניהם. כך "נכלאות" חיות הבר באזורים מצומצמים, והדבר מביא ליצירת אוכלוסיות קטנות ומבודדות זו מזו. בעקבות זאת המגוון הגנטי יורד והרגישות להכחדה עולה. כמו כן, יורדת או נפגעת יכולת השטחים הפתוחים לתפקד בקיבוע פחמן, בשמירה על כמות המים ועל איכות המים וכדומה.

תשתיות התחבורה, שהיקפן הולך ועולה, הן אחד הגורמים לאובדן שטחים פתוחים ולקיטוע שלהם. כבישים, מחלפים ומסילות חוסמים את דרכן של חיות הבר, פוגעים ביכולתן למצוא מזון ואתרי רבייה ולחמוק מטורפים, ואף גורמים לדריסה ולקטל. בשל כך תשתיות אלה הן איום חמור על המגוון הביולוגי. אחד הפתרונות לקיטוע שטחים פתוחים הוא יצירת מסדרונות אקולוגיים שיחברו את השטחים הפתוחים זה לזה (ראו מאמרים בנושא בגיליון זה). במקרה של כבישים ומסילות, מעברים עיליים או תחתיים נותנים מענה מסוים לחיות הבר, כפי שקיימים לדוגמה מעל כביש 6 (ליצירת קישוריות נקודתית בין רמות מנשה לגבעות אלונה) ומעל כביש 70 (ואדי מילק). מיזם חדש של החברה להגנת הטבע בשיתוף עם יישומון וויז מאפשר לדווח על מיקומן של חיות בר

“המחלף אדיש” – צומת גולני | צילום: גל בן דוד, אתר ויקימדיה

הדובר בשירו של אמנון להב, ‘השועל’, סופר ומונה את המחסומים שהולכים ונבנים. הגשר מגשר ומקשר, אבל גם פוגע בזרימת המים. הסוללה עלולה לקבור תחתיה עצים ובעלי חיים. המחלף אדיש לפרחי הבר. המחיר כבד – מעיינות יסתמו וייחרבו, כלניות וערבות ייעלמו, נמיות יחוסלו. הנוסעים בכביש המהיר לא יראו את ההיעלמות הזאת. בודדים אולי ישימו לב לגופת שועל שנדרס כאשר ניסה לחצות את הכביש המהיר.

שיר זה ואחרים באסופת שירים העוסקים במקטע 18 של כביש חוצה ישראל, יצאו בקרוב לאור עם שירים נוספים בספר הביכורים של שירי אמנון להב, חבר ותיק בקיבוץ גלעד, שחי רוב שנותיו במרחבים שהכביש דרס.